

Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono lengvatinių kilmės taisyklių taikymo pasikeitimai

Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono (toliau - PEM) kilmės kumuliacijos sistema leidžia taikyti įstrižinę kilmės kumuliaciją tarp ES, ELPA valstybių, Turkijos, Barselonos deklaraciją pasirašiusių šalių, Vakarų Balkanų valstybių ir Farerų salų. Ji pagrįsta laisvosios prekybos susitarimu, turinčia identiškus kilmės protokolus, visuma. Šie kilmės protokolai pakeičiami nuoroda į Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono lengvatinių kilmės taisyklių regioninę konvenciją (toliau - PEM konvencija). Europos Komisija (toliau - EK) nuolat publikuoja pranešimus, kuriuose nurodo, kurios PEM konvencijos Susitariančiosios Šalys gali taikyti įstrižinę kilmės kumuliaciją.

Siekiant kilmės taisykles pritaikyti prie besikeičiančių ekonominių sąlygų PEM šalys 2012 m. pradėjo diskusijas dėl PEM konvencijos modernizavimo. Pakeista PEM konvencija turi būti vienbalsiai patvirtinta PEM konvencijos jungtiniame komitete. Tačiau ne visos PEM konvencijos susitariančiosioms šalys pritarė šioms naujoms taisyklėms, todėl PEM konvencija negali būti pakeista. Tačiau buvo nuspręsta, kad naujas Konvencijos taisykles (vadinamas pereinamojo laikotarpio taisykles) gali pradėti taikyti tos PEM Susitariančiosios Šalys, kurios yra suinteresuotos jas taikyti vietoje dabartinių PEM konvencijos taisyklių, tol, kol nebus visų PEM konvencijos šalių pritarimo. Šis laikinas sprendimas leidžia PEM konvencijos Susitariančiųjų Šalių, pritarusių pereinamojo laikotarpio taisyklėms, bendrovėms jau šiuo metu pasinaudoti modernizuotomis, supaprastintomis ir lankstesnėmis kilmės taisyklėmis.

Šiuo tikslu kiekviename ES ir jos partnerių pasirašytame dvišaliame prekybos susitarime esantys kilmės protokolai buvo iš dalies pakeisti, įtraukiant A priedą, kuriame yra pereinamojo laikotarpio taisyklės, kurios neprieštarauja dabartinių PEM konvencijos taisyklių taikymui. Abi kilmės taisyklių grupės bus taikomos tarp PEM konvencijos peržiūrai pritarusių Susitariančiųjų Šalių. Ūkio subjektai galės pasirinkti, kokias kilmės taisykles taikyti - galiojančias PEM konvencijos taisykles arba pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles. Šis pasirinkimas atliekamas kiekvienai prekių siuntai.

Pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės bus taikomos laikinai tarp suinteresuotų PEM Konvencijos šalių, kol bus sudaryta ir įsigalios peržiūrėta Konvencija. Šios pereinamojo laikotarpio taisyklės nebus privalomos, jos nepakeis PEM konvencijos, kuri ir toliau bus taikoma tarp Susitariančiųjų Šalių.

Prieš pasirinkdami pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles, ūkio subjektai turėtų įvertinti prekybiniuose santykiuose dalyvaujančius partnerius (t.y. ar PEM konvencijos susitariančioji šalis taiko pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles). Tuo atveju, jei ūkio subjektas pasirenka taikyti pereinamojo laikotarpio taisykles, tai reiškia, kad tiek žaliavų, tiek galutinio produkto kilmė turi būti nustatyta taikant tik pereinamojo laikotarpio taisykles. Jei pasirenkama taikyti PEM konvencijos kilmės taisykles, kilmė turi būti nustatyta tik pagal PEM konvencijos taisykles.

Siekiant patvirtinti, kad prekės kilusios pagal pereinamojo laikotarpio taisykles, ar norint taikyti lengvatinį režimą, pagrįstą pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklėmis, bus galima naudoti tik EUR.1 judėjimo sertifikatus, kurių 7 langelyje nurodyta „Transitional Rules“ („Pereinamojo laikotarpio taisyklės“), arba kilmės deklaracijas su šia nuoroda. Tarp PEM susitariančiųjų šalių, kurios taiko pereinamojo laikotarpio taisykles, kilmės kumuliacija įmanoma tik tuo atveju, jei kumuliacijai naudojamos medžiagos ir komponentai įgijo kilmę pagal pereinamojo laikotarpio taisykles.

Kadangi tai pačiai PEM šaliai gali būti taikomos viena ar kita kilmės taisyklių grupė, būtina, kad tiekėjo deklaracijoje būtų nurodytos taikytinos taisyklės, pagal kurias gaminyje įgijo kilmę – pagal PEM konvencijos kilmės taisykles, pereinamojo laikotarpio taisyklės arba pagal abejas. Tuo atveju, jei ši informacija nėra pateikta, laikoma, kad tiekėjo deklaracija yra išduota vadovaujantis PEM konvencijos taisyklėmis.

PEM konvencijoje numatytos kilmės taisyklės daugeliu atveju yra griežtesnės nei pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės, tačiau kai kurioms prekėms (pvz., prekės, kurių sudėtyje

yra cukraus) nustatytos pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės yra griežtesnės. Daugeliu atvejų gaminy, atitinkantis PEM konvencijos taisykles, taip pat atitiks ir pereinamojo laikotarpio taisykles, tačiau EUR.1 judėjimo sertifikatas (arba kilmės deklaracija), išduotas pagal PEM konvenciją, negali būti naudojamas nustatant kilmę pagal peržiūrėtas taisykles, nes viena iš kumuliacijos taikymo sąlygų pagal pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles yra ta, kad visų sandorio dalių taikomos taisyklės turi būti identiškos. Tas pats principas galioja ir įgyjant lengvatinę kilmę pagal PEM konvenciją.

Esminiai pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklių pakeitimai:

1. taikytina tolerancija;
2. kumuliacijos nuostatos (pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės numato įstrižinę kumuliaciją, pilną kumuliaciją visoms prekėms, išskyrus tekstilės gaminius (Suderintos sistemos (toliau – SS) 50-63 skirsniai), kuriems taikoma dvišalė pilna kumuliacija);
3. apskaitos atskyrimo nuostatos;
4. teritoriškumo nuostatos;
5. tiesioginio transportavimo nuostatos;
6. panaikintas draudimas taikyti atleidimą nuo muitų (*drawback*) (išskyrus SS 50-63 skirsnio prekes);
7. kilmės įrodymai – EUR.1 judėjimo sertifikatas ir kilmės deklaracija, kuriuose turi būti nuoroda į pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles;
8. kilmės įrodymų galiojimo laikas – 10 mėnesių;
9. nuostatos dėl judėjimo sertifikatų išdavimo po prekių eksporto (numatyta galimybė išduoti EUR.1 judėjimo sertifikatą atgaline data pagal pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles, jei buvo išduotas EUR.1 ar EUR-MED judėjimo sertifikatas pagal PEM konvencijos kilmės taisykles);
10. palengvintos kilmės įgijimo taisyklės kai kurioms žemės ūkio bei pramoninėms prekėms.

Nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės pradėjo galioti prekyboje tarp ES ir Norvegijos, Islandijos, Šveicarijos, Jordanijos, Palestinos, Gruzijos, Albanijos ir Farerų salų. Nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės taikomos prekyboje tarp ELPA valstybių. Nuo 2021 m. rugsėjo 9 d. šios taisyklės taikomos prekyboje su Šiaurės Makedonija, nuo lapkričio 16 d. – su Moldova, nuo gruodžio 6 d. – su Serbija. Nuo 2022 m. vasario 2 d. – su Juodkalnija, nuo spalio 15 d. – su Kosovu, nuo gruodžio 1 d. – su Ukraina, nuo gruodžio 11 d. – su Bosnija ir Hercegovina.

2024 m. vasario 20 d. oficialiame leidinyje [C/2024/1637](#) publikuotas Europos Komisijos (EK) pranešimas apie pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklių taikymą.

Lengvatinio importo tarifo taikymui prekėms, kilusioms pagal pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles, sukurti kilmės dokumentų kodai:

U075	EUR.1 judėjimo sertifikatas (jeigu 7 langelyje įrašoma pastaba „pereinamojo laikotarpio taisyklės“), kai taikomos Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių pereinamojo laikotarpio kilmės
U076	Kilmės deklaracija (jeigu joje nurodoma „kilmė pagal pereinamojo laikotarpio taisykles“), kai taikomos Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių pereinamojo laikotarpio kilmės taisyklės

Daugiau informacijos apie pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles galima rasti EK Mokesčių ir muitų sąjungos generalinio direktorato (DG TAXUD) internetiniame puslapyje bei EK parengtose gairėse (anglų kalba) https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/pan-euro-mediterranean-cumulation-and-pem-convention_en.

Pereinamojo laikotarpio kilmės taisykles galima rasti DG TAXUD internetiniame puslapyje https://ec.europa.eu/taxation_customs/news/eu-enhance-preferential-trade-pan-euro-mediterranean-countries-2020-12-16_en.